

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2010 m. rugpjūčio 19 d.

Palyginti su praėjusiais metais, pasaulio ekonominė padėtis pasitaisė. Palankūs pokyčiai realiajame sektoriuje, ypač Europoje, finansinė parama Graikijai ir ECB veiksmai finansiniam stabilumui užtikrinti teigiamai veikė finansų rinkas. Tačiau susirūpinimą kelia vis dar prasta viešųjų finansų padėtis. Jai pagerinti daugelyje ES šalių numatyta didelė išdo konsolidacija. Tai, kartu su mažėjančiu įvairiose šalyse taikytų skatinimo priemonių poveikiu ir lėtėjančia Kinijos ekonomika, artimiausiais metais gali gerokai pristabdyti pasaulio ekonomikos atsigavimą.

Lietuvos realiojo BVP prognozės nekito. Tebesitikima 0,5 proc. BVP kilimo šiais metais ir 3,1 proc. – kitąmet. 2010 m. prognozė nekeičiama, nes antrojo ketvirčio BVP duomenys iš esmės atitiko lūkesčius: metinis BVP pokytis antrąjį ketvirtį buvo teigiamas pirmą kartą po pusantrų metų pertraukos. Kaip ir buvo tikėtasi, ūkio smuktelėjimas per pirmąjį ketvirtį, susijęs su Ignalinos atominės elektrinės uždarymo neigiamu poveikiu, buvo trumpalaikis. Antrąjį ketvirtį, palyginti su pirmuoju, BVP padidėjo beveik 3 proc. ir patvirtino tvaresnio ūkio atsigavimo lūkesčius.

Nors BVP prognozės liko tokios pačios, šiuo metu numatoma kitokia jo sudedamųjų dalių kaita. 2010 m. pirmąjį ketvirtį gerokai labiau nei tikėtasi krito realiosios vidaus investicijos, ypač investicijos į statybas. Spartaus statybos atsigavimo nesitikima, todėl investicijų į statybas nuosmukio šiemet nenusvers nė didėjančios investicijos į gamybos priemones. Taigi 2010 m. realiųjų vidaus investicijų kritimas (15,0 %) bus gerokai didesnis, nei prognozuota gegužės mėn. Tikimasi, kad 2011 m., investicijoms kylant nuo labai žemo (atitinkančio 2002–2003 m.) lygio, jų didėjimas bus dviženklis.

Palyginti su gegužės mėn., buvo pagerintos privačiojo vartojimo 2010 m. prognozės, ir tai iš esmės kompensuoja sumažintos investicijų prognozės poveikį vidaus paklausai. Remiantis patikslintais Statistikos departamento duomenimis, privačiojo vartojimo išlaidos žemiausią tašką pasiekė 2009 m. pabaigoje. Apie palankesnes tendencijas galima spręsti ir iš antrąjį ketvirtį toliau pamažu gerėjusios mažmeninės prekybos. Tačiau privačiojo vartojimo kilimas bus gana lėtas: jį stabdys aukštas nedarbo lygis, pamažu kylantis darbo užmokestis ir padidėjęs vartotojų taupymas, jiems atsargiai vertinant visos ekonomikos ir asmeninių pajamų perspektyvas. Numatoma, kad gyventojų išlaidos 2011 m. pabaigoje pakils tik iki 2005 m. antrosios pusės lygio.

Atsigaunantis privatusis vartojimas skatins importo augimą. 2010 m. pirmąjį ketvirtį importas jau buvo didesnis nei prieš metus, o išankstiniai antrojo ketvirčio duomenys rodo tolesnį jo didėjimą. Kylantis realusis importas buvo pagrindinė prastesnių nei gegužės mėn. grynojo eksporto prognozių priežastis. Realiojo eksporto prognozė nebuvo pakeista, nes jo raida atitiko lūkesčius. Be to, pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių ekonominės plėtros prognozės pastaruoju metu nebuvo peržiūrimos.

Palyginti su gegužės mėn., tikimasi šiek tiek didesnio nedarbo lygio 2010 m. (17,9 %), tačiau ir toliau numatoma, kad aukščiausią tašką šis rodiklis pasiekė šių metų viduryje. Darbo biržos antrojo ketvirčio duomenys tokią nuostatą patvirtina – registruotų bedarbių skaičius, balandžio mėn. šoktelėjęs bedarbiams gausiai registruojantis dėl privalomojo sveikatos draudimo, vėlesniais mėnesiais stabilizavosi. Tikimasi, kad nusistovės ir darbo užmokestis – kompensacija vienam dirbančiajam artimiausiais ketvirčiais turėtų nustoti kristi. Vis dėlto vidutiniškai 2010 m. ji bus apie 5,5 proc. mažesnė negu pernai, o padidės (2,9 %) tik 2011 m.

Numatoma, kad atsigaunant ekonomikai nedarbas mažės lėtai. Tai susiję su darbo rinkos inercija ir su darbo jėgos pasiskirstymu pagal sektorius ekonominio pakilimo laikotarpiu: tuo metu ūkis buvo orientuotas į vidaus paklausos poreikius tenkinantį sektorių – statybas, nekilnojamojo turto veiklas, – o tai negali užtikrinti ilgalaikio kilimo. Tačiau persitvarkymas į eksportuojantį ūkio sektorių didina struktūrinio nedarbo tikimybę, ilgalaikis nedarbas turi poveikį bedarbių profesiniams įgūdžiams ir motyvacijai bei gali lemti lėtesnį BVP didėjimą ilgu laikotarpiu.

Vartotojų kainos 2010 m. turėtų padidėti labiau, nei numatyta gegužės mėn. prognozėse – vidutinė infliacija sudarys 1,0 proc. Pastaraisiais mėnesiais šoktelėjo maisto kainos, o rinkos paslaugų ir pramoninių prekių kainos (sudarančios grynosios infliacijos rodiklį) beveik nebekrito. Iš to matyti, kad iš esmės išnyko kainas mažinantis vidaus paklausos spaudimas. Sparčiau nei tikėtasi gegužės mėn. atsigauant privačiam vartojimui, šios kainos, labiausiai priklausančios nuo vidaus paklausos kaitos, nebeturėtų smarkiau mažėti. Kitokią nei prognozuojama kainų raidą ir toliau gali nulemti žaliavų (energijos ir žemės ūkio produktų) pasaulinių kainų pokyčiai.

NUMATOMA LIETUVOS EKONOMIKOS RAIDA 2010–2011 M.

	2010 m. rugpjūčio mėn. prognozė			2010 m. gegužės mėn. prognozė		
	2009	2010*	2011*	2009	2010*	2011*
Kainų ir sąnaudų kaita (procentai, pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą)	4,2	1,0	1,7	4,2	0,4	1,7
BVP defliatorius	-2,9	1,7	1,2	-2,9	1,0	1,8
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	-8,3	-5,5	2,9	-8,3	-7,8	2,9
Importo defliatorius	-10,2	8,5	5,7	-10,2	8,4	3,8
Eksporto defliatorius	-13,7	12,9	5,7	-13,7	4,7	3,1
Ekonominis aktyvumas (lyginamosiomis kainomis, procentai, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas**	-14,8	0,5	3,1	-14,8	0,5	3,1
Privačiojo vartojimo išlaidos	-16,8	-2,7	3,2	-16,8	-7,9	2,3
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	-1,2	-1,7	-0,6	-1,2	-2,1	0,9
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas	-39,1	-15,0	16,0	-39,1	-1,7	11,6
Prekių ir paslaugų eksportas	-14,3	7,4	4,5	-14,3	7,1	4,2
Prekių ir paslaugų importas	-29,4	10,6	5,0	-29,4	2,4	4,2
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis, procentai, palyginti su darbo jėga)	13,7	17,9	16,4	13,7	17,1	15,9
Užimtieji (procentai, pokytis per metus)	-6,9	-5,4	1,3	-6,9	-4,6	0,9
Išorės sektorius (procentai, palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-0,7	-0,7	-1,1	-0,7	-0,6	-1,0
Einamosios sąskaitos balansas	3,8	1,4	-0,4	3,8	1,5	-0,6
Einamosios ir kapitalo sąskaitos balansas	7,2	4,9	2,2	7,2	5,2	2,9

* Prognozė.

** Tarp BVP sudėtinių dalių neįtraukti atsargų pasikeitimai.